

SCHIMONAHUL NECTARIE,
PROTOPSALTUL
SFÂNTULUI MUNTE ATHOS

CÂNTĂRI
LA SFÂNTA LITURGHIE
- ANTOLOGIE PSALTICĂ -

ediția a II-a

Îngrijire ediție și diortosire:
Arhim. Clement Haralam
Cezar Florin Cocuz

Lucrare publicată cu binecuvântarea
Preafericitului Părinte
DANIEL
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE ORTODOXĂ
București, 2025

CUVÂNT ÎNAINTE

Lucrarea *Cântări la Sfânta Liturghie* de Nectarie, Protopsaltul Sfântului Munte Athos are ca model, suport și sursă lucrarea intitulată: **Nectarie, Protopsaltul Sfântului Munte Athos, Cântări ale Sfintei Liturghii, ediție realizată, îngrijită și studiu introductiv de Vasile Vasile**, profesor universitar, doctor în științe muzicale, bizantinolog și cercetător al manuscriselor muzicale aflate în multe biblioteci, mai ales din țară și Muntele Athos.

Lucrarea domnului profesor Vasile Vasile, citată mai sus, în care a grupat toate cântările referitoare la Sfânta Liturghie, traduse/românite sau compuse de renumitul protopsalt schimonahul Nectarie, aflate în diferite *fonduri muzicale-manuscrise*, este un document de mare valoare, atât pentru cercetătorii în domeniu, cât și pentru cântăreții de strană.

Îndemnul ieromonahului Paisie Lambrou, viețuitor în obștea Schitului Prodromu, scris (în perioada 1909-1911) pe un *Engolpion sau buchet de cântări alese la Sf(â)n(ta) Liturghie (...), unele compuse și altele traduse din grecește de fericitul Părinte Nectarie S(c)himonahul*, așezat de profesorul Vasile Vasile la începutul *Studiului introductiv*, mi-a atras atenția în mod deosebit și de aceea îl redau în întregime: *să fie fericit (cel) cari să va sili a se tipări cântări(le) aceste(a) ale fericitu(lui) păr(inte) Nictarie S(c)himonahul, pe care grecii îl numea(u) al doilea Cucuzel. Că eu mult l-am supărat să-mi traducă și să-m(i) compu(i)e de la dânsul alte cântări. De să vor tipări în țara noastră aceste cântări, va auri gurile cântăreților celor ce iubesc pe Dumnezeu, că firea*

omenească e atrasă spre cântări; mă duc la biserică, ca să ascult Sf(â)n(ta) Liturghie și auzi miloasă melodie (sic!) a cântărilor ce să cântă de girantul (sic!) cântăreților; ah, îmi arde inima! (Studiu introductiv, p. XI).

Prin această lucrare, împlinind dorința și rugămintea calligrafului prodromit, ieromonahul Paisie Lambru, cercetătorul Vasile Vasile face și un mare serviciu Bisericii, deoarece *Cântările Sfintei Liturghii deschid această monumentală întreprindere și **necesară restituire a unui important fond de cântări, în cea mai mare parte necunoscute, unele chiar și în mediile athonite*** (Studiu introductiv, p. XII), pe care ni le-a lăsat schimonahul Nectarie Protopsaltul, cel mai cunoscut și mai bun interpret de psaltichie dintre psalții români athoniți, traducător și compozitor al tuturor cântărilor bisericesti necesare cultului divin, mai ales, mănăstiresc-athonit.

Cunoscând doar o parte dintre aceste cântări, din vremea când am fost viețuitor în Schitul românesc din Muntele Athos, atât îndemnul ieromonahului prodromit Paisie Lambru, dar mai ales lucrarea alcătuită minuțios de profesorul Vasile, mi-au dat acest imbold de a pune în circulație și în valoare cântările din acest volum¹, prin lucrarea de față, care, **cu acordul autorului**, înseamnă reeditare, dar și completare cu unele cântări necesare. Lucrarea se va adresa cântăreților de străină. Din aceste motive, la tehnoredactarea lucrării de față, am avut în vedere două reguli generale:

---

¹ Exceptând cântările redactate în limba greacă și în limba bulgară, deoarece repetă cântări deja existente în limba română.

- a Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, ce prevede ca textul liturgic să fie aprobat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române;

- și a Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor Români (UCMR), referitoare la felul de scriere a textului liturgic sub neume.

De aceea, în lucrarea de față, *Cântări la Sfânta Liturghie de Nectarie, Protopsaltul Sfântului Munte Athos*, vom putea observa, în primul rând, textul liturgic actualizat, aprobat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și publicat de Departamentul Carte de Cult din cadrul Editurii Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, ultimele ediții la data redactării acestei lucrări.

Astfel, de la începutul volumului, ne atrag atenția primele patru cântări: cei doi Psalmi de la Sfânta Liturghie, Psalmul 102, glasul 8 din Ga, și Psalmul 145, în două forme pe *Protovaris* și a treia formă pe glasul 2. Aceste cântări sunt deosebite ca formă de cele similare aflate în cărțile noastre de slujbă sau în cărțile grecești.

Apoi, am adăugat două scurte piese: *Doamne, mântuiește pe cei binecredincioși...*, *Și ne auzi pe noi*, ca fiind necesare; deși acestea nu se află în niciun manuscris cercetat de Vasile Vasile, ele se află în mai multe tipăriri de specialitate, cu mențiunea: de Nectarie Protopsaltul.

Sfinte Dumnezeu... și *Crucii Tale...* sunt cântări preferate de monahii români prodromiți pe glasul 2, iar *Câți în Hristos...*, pe glasul 1 sau 5.

Pentru obștile mănăstirești, în care se slujește Sfânta Liturghie zilnic, am adăugat Heruvicile săptămânale pe toate glasurile ale lui Constantin Protopsaltul, precum și ale lui Grigorie Protopsaltul, numai pe glasurile 2, 3 și 6, pentru alternanță și, mai ales, pentru frumusețea lor, dar și pentru că acestea se regăsesc în cuprinsul Antologiei lui Nectarie Protopsaltul (1898).

Heruvicile, pe opt glasuri, ale lui Teodor Fokaeos, au fost cântări de autor preferat de monahii prodromiți pe parcursul celor două veacuri de existență a Schitului Prodromu, fapt dovedit și prin editarea lor în lucrarea ieromonahului Dometie Ionescu intitulată: *Antologie care cuprinde cântări pentru Vecernie, Utrenie, Liturghie, Postul Mare etc.*, București, 1898, cunoscută și cu denumirea de *Antologia* lui Nectarie Protopsaltul.

Volumul de față mai cuprinde și alt rând de Heruvică (complet, pe opt glasuri), avându-l autor pe Constantin Protopsaltul; acestea sunt scrise pe larg, ca pentru sărbători.

Deoarece în fondurile de manuscrise cercetate de profesorul Vasile Vasile, din țară și din Muntele Athos, nu s-au aflat răspunsuri la Sfânta Liturghie, în lucrarea de față am adăugat *Răspunsuri mari*, pe toate glasurile, ale unor autori, care s-ar fi putut cânta în biserică în vremea lui Nectarie, adică: ieromonahul Ghelasie Basarabeanul (glasurile 1, 2, 4 și 7), Anton Pann (glasurile 3 și 5), Mantu Ionescu (glasul 6) și Iosif Naniescu (glasul 8), pentru a avea în volum un rând complet de răspunsuri, după cum avem Heruvicile și Axioanele dumi-

nicale, pe toate glasurile².

La capitolul Axioane, *Cuvine-se cu adevărat*, situația se prezintă puțin diferită, pentru că, între cântările compuse de Nectarie în acest gen, nu se află niciun Axion pe glasurile 3 și 7, deși la unele glasuri se află câte două și trei piese. De aceea, am optat pentru a adăuga două axioane: unul al lui Macarie Ieromonahul (contemporan cu Nectarie), pe glasul 3, armonic, *agem sirian* și altul al lui Teodor Fokaeos, în traducerea/românirea Părintelui Petronie Tănase, stareț al Schitului Prodromu (1985-2011); iar pentru glasul 7, un axion al lui Macarie Ieromonahul și două ale lui Hristodul Gheorghiu, preluate și prelucrate din Antologia lui Nectarie. Axionul Învierii Domnului, de Anastasie Rapsaniotul, este tradus/românit de Părintele Nectarie Protopsaltul.

Având în vedere că multă vreme compozitorul preferat al monahilor prodromiți a fost Teodor Fokaeos, capitolul *Chinonice* este dominat de lucrările acestui autor, prin traduceri și prelucrări Cuviosului Nectarie Protopsaltul. Astfel avem în volumul de față *Chinonice duminicale - Lăudați pe Domnul...*, pe toate glasurile, *Chinonice la Praznice Împărătești: Nașterea Domnului, Botezul Domnului, Duminica Paștilor și Adormirea Maicii Domnului*; *Chinonic la Sfinții Cuvioși - Întru pomenire veșnică...*, pe glasurile 3 și 4, precum și *Chinonic la Liturghia Darurilor înainte-sfințite - Gustați și vedeți...*, pe glasurile 4 și 6.

---

² Preluate din volumul *Răspunsuri mari la Sfânta Liturghie - antologie*, EIBMBOR, București, 2015; dintre acestea, Răspunsurile pe glasurile 5 și 8 se regăsesc în Antologia lui Nectarie, București, 1898.

Lucrarea de față mai cuprinde cântările principale la Liturghia Sfântului Vasile cel Mare și la Liturghia Darurilor înainte-sfințite, în special Heruvice de Teodor Fokaeos. Urmează un adaos intitulat *Alte cântări* în care se cuprind șase piese, care s-ar putea folosi la momentul chinonicului, când soborul de slujitori este mai mare și necesită mai mult timp pentru împărtășirea cu Sfintele Taine.

Sper ca această lucrare să fie utilă pentru cântăreții psalți, care au aflat de cântările Schimonahului Nectarie, Protopsaltul Sfântului Munte Athos³, dar încă nu au cunoscut traducerile și compozițiile acestui mare interpret, care a fost și un om foarte duhovnicesc. De aceea, prin contribuția lui muzicală și tipiconală la organizarea slujbelor din biserica noului schit Prodromu, din Muntele Athos, pendinte de Marea Lavră, a fost trecut în pomelnic în rândul ctitorilor. De asemenea, atât prin cântarea sau interpretarea sa minunată și prin felul viețuirii sale, fiind un monah pașnic, rugător, ascultător, a ridicat prestigiul monahismului românesc din Sfântul Munte deodată cu lucrarea de zidire și organizare a Schitului Prodromu, de la începuturile sale, în prima jumătate a secolului al XIX-lea.

Consider că lucrarea *Cântări la Sfânta Liturghie de Nectarie, Protopsaltul Sfântului Munte Athos* va fi o punte de legătură între Nectarie Protopsaltul, prin contribuția sa la patrimoniul muzical bisericesc românesc și athonit, ieromonahul Paisie Lambru - caligraful, prin contribuția de caligraf și

---

³ Prof. Vasile Vasile face cunoscut faptul că Părintele Antipa (Iviritul), din Muntele Athos, a redactat și editat un volum ce conține cântări în limba greacă ale lui Nectarie Protopsaltul.

dorința lui de a se răspândi aceste cântări minunate și, peste decenii, între profesorul Vasile Vasile, care le-a selectat din manuscrise răspândite în biblioteci din Muntele Athos și din țară, cu generațiile viitoare, îndemnați de râvna psaltilor propovăduitori ai credinței și ai învățaturii ortodoxe, prin mijlocirea cântării frumoase și corect interpretate.

Așa cum menționa Părintele Petronie Tănase, stareț al Schitului Prodromu (1985-2011), în prefața⁴ cărții domnului Vasile Vasile și noi *sperăm ca această de mult necesară și așteptată restituire să reprezinte un imbold pentru revigorarea muzicii bizantine de cea mai autentică obârșie și canalizarea ei spre adevăratele izvoare.*

Noi, ostenitorii la redactarea și îngrijirea acestui volum, mulțumim, cu smerenie, Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, pentru binecuvântarea de a publica acest volum și, mai ales, pentru că promovează și revigorează muzica bisericească de tradiție bizantină. De asemenea, mulțumim și ostenitorilor Editurii Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă și ai Tipografiei Cărților Bisericești pentru contribuția fiecăruia în parte și a tuturor împreună, depusă cu dragoste și grijă la tipărirea acestei lucrări.

Arhim. Clement Haralam

Eclesiarh mare al Catedralei Patriarhale

---

⁴ *Cântări ale Sfintei Liturghii*, Nectarie - Protopsaltul Sfântului Munte Athos, ediție realizată, îngrijită și studiu introductiv de Vasile Vasile, 2004, p. IX.

SCHIMONAHUL NECTARIE,
PROTOPSALTUL SFÂNTULUI MUNTE ATHOS
(1802 - 1899)

CÂNTĂRI LA SFÂNTA LITURGHIE A SFÂNTULUI IOAN GURĂ DE AUR

Imnul arhieresc*

Glas II Di

Pe Stă pâ - - - - nul_____ și Ar hi e re ul
nos - tru, Doam ne, îl pă zeș te! În tru mulți ani, Stă
pâ - ne, în tru mulți ani, Stă pâ - ne, în tru
- mulți_____ ani, Stă
pâ - - - - ne!_____

* Cântările care apar în manuscrise fără menționarea autorului au fost păstrate anonime și în această lucrare.

Altul
- pe larg -

Glas VII Zo

P e Stă - - - - - pâ - - -

- - - - - nul

- - - - - și Ar - - -

- - - - - hi Ar - hi

e re - - - - -

- - - - - ul

- - - - - nos - - - - - tru,

- - - - - Doa - - - - - Doam

- - - - - ne, îl - - - - - pă - - -

- - - - - zeș - - - - - te!

În . . . . . tru

multi ani, în . . .

tru multi

ani,

Stă . . . . .

pâ Stă pâ . . . . . ne!

CUPRINS

Cuvânt înainte..... V

Cântări la Sfânta Liturghie a Sfântului Ioan Gură de Aur

Imnul arhieresc	
glas II.....	1
glas VII	2
Psalmul 102, glas VIII	4
Psalmul 145	
glas VII	10
glas VII	13
glas II.....	17
Veniți să ne închinăm, glas II.....	20
Doamne, miluiește - întreit -, glas II.....	21
Doamne, mântuiește, glas VIII	22
Sfinte Dumnezeule, glas II	23
Puternic	
glas II.....	24
glas II, de Gheorghe Criteanul	25
glas II, de Teodor Fokaeos	27
Câți în Hristos, glas I	29
Puternic	
glas I	30
glas V	31
glas V	32
Crucii Tale, glas II.....	34

Puternic	
glas II	35
glas II	36
Aliluia, glas I	37
Slavă Ție, glas III	38
Heruvices săptămânale	
glas I, de Constantin Protopsaltul	39
glas II, de Constantin Protopsaltul	41
glas II, de Grigorie Protopsaltul	44
glas III, de Constantin Protopsaltul	47
glas III, de Grigorie Protopsaltul	50
glas IV, de Constantin Protopsaltul	53
glas V, de Constantin Protopsaltul	56
glas VI, de Constantin Protopsaltul	59
glas VI, de Grigorie Protopsaltul	62
glas VII, de Constantin Protopsaltul	65
glas VIII, de Constantin Protopsaltul	67
Heruvices duminicale, de Teodor Fokaeos	
glas I	71
glas II	74
glas III	76
glas IV	79
glas V	82
glas VI	85
glas VII	88
glas VIII	91
Heruvices praznicale, de Constantin Protopsaltul	
glas I	94
glas II	99

---

glas III	103
glas IV.....	108
glas V	113
glas VI.....	118
glas VII	123
glas VIII.....	128
Răspunsuri mari	
glas I, de Ierom. Ghelasie Basarabeanu	133
glas II, de Ierom. Ghelasie Basarabeanu	135
glas III, de Anton Pann	138
glas IV, de Ierom. Ghelasie Basarabeanu	141
glas V, de Anton Pann.....	143
glas VI, de Mantu Ionescu	146
glas VII, de Ierom. Ghelasie Basarabeanu	148
glas VIII, de Sf. Ier. Iosif Naniescu.....	150
Axioane	
glas I, de Schim. Nectarie Protopsaltul	153
glas II, de Schim. Nectarie Protopsaltul	155
glas II, de Schim. Nectarie Protopsaltul	156
glas III, de Macarie Ieromonahul	157
glas III, de Teodor Fokaeos	159
glas IV, de Schim. Nectarie Protopsaltul.....	160
glas V, de Schim. Nectarie Protopsaltul	162
glas V, de Schim. Nectarie Protopsaltul	164
glas V, de Schim. Nectarie Protopsaltul	165
glas VI, de Schim. Nectarie Protopsaltul.....	167
glas VI, de Schim. Nectarie Protopsaltul.....	168
glas VI, de Schim. Nectarie Protopsaltul.....	170
glas VII, de Macarie Ieromonahul.....	172

glas VII, de Hristodul Gheorghiu	173
glas VII, de Hristodul Gheorghiu	175
glas VIII, de Schim. Nectarie Protopsaltul	176
glas VIII, de Schim. Nectarie Protopsaltul	178
Axion la Învierea Domnului, de Anastasie Rapsaniotul	180
Chinonice duminicale, de Teodor Fokaeos	
glas I	183
glas II	186
glas III	189
glas IV	192
glas V	196
glas VI	199
glas VII	202
glas VIII	206
Chinonice praznicale	
La Nașterea Domnului, glas IV	210
La Botezul Domnului, glas IV	213
La Învierea Domnului	
glas IV	218
glas IV, de Grigorie Protopsaltul	223
glas V, de Teodor Fokaeos	226
La praznicele Maicii Domnului, glas IV	230
La Cuvioși	
glas III	235
glas IV	238
Am văzut lumina, glas II	242
Fie numele Domnului, glas II	243

Cântări la Sfânta Liturghie a Sfântului Vasile cel Mare

Heruvic și chinonic în Joia Mare, glas VI	244
Heruvic în Sâmbăta Mare, glas V	248
De tine se bucură, glas V	252

Cântări la Sfânta Liturghie a Darurilor înainte-sfințite

Să se îndrepteze

glas I	256
glas I	257

Heruvice

glas I, de Teodor Fokaeos	257
glas I, de Teodor Fokaeos	260
glas IV, de Teodor Fokaeos.....	263
glas VI, de Petru Lampadarie	265
glas VII, de Teodor Fokaeos	267
glas VIII, de Teodor Fokaeos.....	269
glas VIII, de Petru Lampadarie	272

Chinonice, de Teodor Fokaeos

glas IV.....	274
glas VI.....	277

Alte cântări

Ziua Învierii

glas V	280
glas V, - pe larg -	282

De demult prorociei, glas VII.....	286
Irmos calofonic, glas VIII	290
Sfinte Dumnezeule, care se cântă în Vinerea Mare, glas IV	293
Slavă..., Și acum..., care se cântă după Polieleu, glas V	297
Cuprins	303

TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI
Intrarea Miron Cristea nr. 6, 040162, București
Tel. vânzări: 021.335.21.29
Tel. secretariat: 0727.320.602
E-mail: secretariat.tipografie@patriarhia.ro
tipografia@patriarhia.ro; cartibisericesti.ro